

סוכות
"בפרי הארץ"

"סוכות"

"למען ידעו"

"למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבתו את בני ישראל בהוציא אתם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם"

רש"י: כי בסוכות הושבתו - ענני כבוד.

רשב"ם: למען ידעו דורותיכם [וגו'] - פשוטו כדברי האומרים במסכת סוכה סוכה ממש. וזה טעמו של דבר. חג הסוכות תעשה לך באוסף מגרנך ומיקבך באוסף את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר, למען תזכרו כי בסוכות הושבתו את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא ישוב ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתיכם מלאים כל טוב, ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וכסדר הזה נמצא בפרשת עקב תשמעון וזכרת את כל הדרך אשר הוליך י"י אלהיך זה ארבעים שנה וגו' ויאכילך את המן וגו'. ולמה אני מצוה לך לעשות זאת? כי י"י אלהיך מביאך אל ארץ טובה [וגו'] ואכלת ושבעת [וגו'] ורם לבבך ושכחת את י"י וגו' ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את י"י אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ולכך יוצאים מבתי מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושבין בסוכות לזכרון שלא היה להם נחלה במדבר ולא בתיים לשבת. ומפני הטעם הזה קבע הק' את חג הסוכות בזמן אסיפת גורן ויקב, לבלתי רום לבבם על בתיהם מלאים כל טוב פן יאמרו ידיו עשו לנו את החיל הזה.

אבן עזרא: כי בסוכות שהיו עושים אחר שעברו ים סוף סוכות, ואף כי במדבר סיני שעמדו שם קרוב משנה. וכן מנהג כל המחנות. והנה גם זה המועד זכר ליציאת מצרים. ואם ישאל שואל למה בתשרי זאת המצוה, יש להשיב, כי ענן ה' היה על המחנה יומם, והשמש לא יכס. ומימות תשרי החלו לעשות סוכות בעבור הקור.

רמב"ן: כי בסוכות הושבתו את בני ישראל - ענני כבוד, לשון רש"י. והוא הנכון בעיני על דרך הפשט, כי צוה שידעו הדורות את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה עמהם להפליא ששכן אותם בענני כבודו כסוכה, כענין שנאמר (ישעיה ד ה ו) וברא ה' על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה וסוכה תהיה לצל יומם מחרב וגו', ומפני שכבר פירש שענן ה' עליהם יומם ועמוד האש בלילה, אמר סתם כי בסוכות הושבתו, שעשיתי להם ענני כבודי סכות להגן עליהם. והנה צוה בתחילת ימות החמה בזכרון יציאת מצרים בחדשו ובמועדו, וצוה בזכרון הנס הקיים הנעשה להם כל ימי עמידתם במדבר בתחלת ימות הגשמים. ועל דעת האומר סכות ממש עשו להם (סוכה יא ב), החלו לעשותן בתחילת החרף מפני הקור כמנהג המחנות, ולכן צוה בהן בזמן הזה. והזכרון, שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמהם לא חסרו דבר.

רבי אליהו מזרחי: כי בסוכות הושבתו ענני כבוד. בתורת כהנים. אליבא דרבי עקיבא, ולא כרבי אליעזר דאמר סכות ממש היו. ורש"י ז"ל הניח דברי רבי אליעזר, אף על פי שדבריו יותר נראין, מפני שמלת "הושבתו" מורה על פועל אלהי, שהן ענני הכבוד, לא על פועל אנושי, דאם כן: כי בסוכות ישבו אבותיכם בהוציא אתם מארץ מצרים, מבעי ליה.

העמק דבר: למען ידעו וגו'. אלא יש עוד לאלוה מלין במה דסמך המקרא מצות ישיבת סוכה ללקיחת ד' מינים, והרי לפי סדר הפרשה היה להקדים מצות ישיבת סוכה לבאר מהו חג הסכות ואח"כ הוספה של ד' מינים, אלא בא ללמדנו דמענין וכונה אחת המה באים, וכדאי ברבה עה"פ נעימות בימינו נצח, שלקחת ד' מינים באים להורות לנו שאנו כמו שבים מן המלחמה ונצחנו, והיה המנהג לצאת בלולבין, והיינו מנענעים דכתיב [שמואל ב' ו' ה'] בהולכת הארון בימי דוד לשמחה, וכדאי בבמ"ר פ"ד, וכבר נתבאר לעיל ט"ז כ"ט שמרומז במקרא דיוה"כ שעת מלחמה של כלל האומה עם שרי מעלה, ובסוכות אנו דומים לעם נברא יהלל יה, בהלל על הצלה זו, והנה דרך שבי מלחמה בשמחה הולכים באוהלים כמו בעת שהולכים למלחמה ועומדים בשדה, ורצה הקדוש ברוך הוא להעירנו על ידיעה זו, וצונו לישב בסוכה כמו שהיינו בצאת ישראל ממצרים, שהיינו כהולכי חיל חמושים ומזוינים למלחמה, כך עלינו לעשות לעולם אחר יוה"כ שהיינו נלחמים ונצחנו, ומש"ה עיקר מצות לולב וסוכה שייך לאזרחי ישראל כמש"כ בפרשת אחרי שם.

וממוצא דברינו בא ענין סוכה לשתי תכליות, לכל יחיד מישראל בפני עצמו בא לחזק בטחון ואמונה בצרכי בני אדם, ומש"ה צוה הקדוש ב"ה לצאת מדינת קבע ולישב בדירת עראי ז' ימים, **שנית** בא לכלל ישראל לזכור ענין הגנת הקדוש ברוך הוא על ישראל במלחמתם כמו שהיה במדבר הניצוח. **ונראה** דהא דפליגי תנאי בסוכה ד"א אם סוכות ממש היו או ענני כבוד, תרווייהו אמת, דכל א' מישראל ישב עם בני ביתו בסוכת אהלים וחיו בזה האופן ארבעים שנה, אבל הקיבוץ מישראל בעניני תורה ותפלה במדבר היה של ענני כבוד, וכמו אנשי חיל שרוים באהלי מחנה, וע"ע בספר במדבר י' ל"ד שביארנו באופן אחר.

סג "מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' מתי מברכים ברכת ליישב בסוכה ?

תשובה: בסעודת פת אחרי המוציא ובמזונות י"א שיברך אחרי המזונות וי"א לפני (עיין סימן תרלט) .

ב' בשבת שמקדשים מתי מברך ליישב בסוכה?

תשובה: בקידוש הלילה אחרי קידוש ובקידוש היום י"א לאחר קידוש וי"א לאחר המוציא ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד ובקידוש על מזונות לאחר קידוש (עיין סימן תרמג).

חושן משפט

א' מי שלא עשה פרוזבול ועשו בורו האם מהני מדין זכין ?

תשובה: בדיעבד מהני. (עיין או"ז ע"ז סימן ס"ז).

ב' מי שעשה פרוזבול ונפטר בער"ה והיורשים לא עשו פרוזבול אי מהני?

תשובה: יש להסתפק בזה ובפשוטו לא מהני וצ"ע. (עיין סימן סז)

אבן העזר

א' האם מותר לישא אישה בערב הרחג?

תשובה: מותר. (עיין סימן סד')

ב' אם נשא בערב החג מתי צריך לעשות את הסעודה במקרה זה?

תשובה: לכתחילה בבוקר ואם לא הספיק בשעת הדחק יעשה סעודה בלילה. (עיין סימן תקמו' סעיף ג' במשנ"ב)

יורה דעה

א' בית בלי דלת האם חייב במזוזה?

תשובה: מחלוקת וישים בלא ברכה. (עיין בסימן רפ"ו).

ב' אם יש מזוזה מצד אחד האם חייב במזוזה?

תשובה: מחלוקת וישים בלי ברכה. (עיין סימן רפ"ז).

"פרשת האזינו" – "כי הם זויינו"

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם עלי-דשא וכרביבים עלי-עשב"

אור החיים: יערוף כמטר לקחי. פירוש על דרך אומרם ז"ל (אבות פ"ג) אם אין קמח אין תורה וכו', יכוין הכתוב במאמר זה כי כמו שה' נותן מטר לזון ולפרנס כמו כן צריכין הם ללמוד תורה, וזה שיעור הכתוב יטיף כמו שאני מטיף המטר לקחי, וכאלו אמר יערוף לקחי כמטר, **שאיין הקדוש ברוך הוא שואל מהאדם ללמוד תורה עד שמכין לו כדי פרנסתו**, וממוצא דבר אתה למד שאם לא יטיפו מפיהם טיפי תורה אין חפץ ה' לתת מטר, והוא מה שפירשנו במאמר התנא אם אין קמח אין תורה פירוש אם ראית שאין קמח דע שאין תורה, וטעם שכינה ללימוד תורה לשון זה יערוף, לדמות למעשה המטר שהוא מטיף.

עוד ירמוז כי כדרך שהמטר מניעתו תסובב מיתה להאדם כמו כן **מניעת התורה תערפנו**, על דרך אומרנו (ישעי' א') אם תאבו וגו' ואם תמאנו וגו' חרב וגו', וכפל לומר במלות שונות לקחי אמרתי, כנגד שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כנגד תורה שבכתב אמר לקחי שה' נתנה מידו ליד משה כתובה באצבע אלהים, והגם שלא נתן אלא עשרת הדברות, בהם כלולים כל מה שכתוב בספר התורה כמאמרם ז"ל (במד"ר פי"ג).

”מפרי הארץ”

סיבונים – תרכ”ה תרכ”ו תרכ”ז תרכ”ח תרכ”ט תר”ל תרל”א

בעניני: חג סוכות

א: מה צריך לכוון בישיבת הסוכה לכתחילה, ולעיקובא?

תשובה: לכתחילה זכר ליציאת מצרים, וזכר לענני הכבוד. לעיקובא – לצאת ידי חובה.

ב: סוכה תחת גגון הנפתח וניסגר א' האם צריך לפותחו לפני שמסך ב' מה יעשה בדיעבד שלא פתח?

תשובה: א' כן ב' יפתח את הגג וינענע את כל הסך.

ג: עצים שהרעפים עומדים עליהם מתי כשרים ומתי פסולים?

תשובה: אם הסיר הרעפים בשביל הסוכה כשרים העצים ואם עדין לא הניח הרעפים פסולים.

ד: א' נוי סוכה התלוי תחת הסך מתי פוסל ומה יש להיזהר ב' מ"ה במנורות של אש או חשמל?

תשובה: א' אם רחב ד' טפחים וגם רחוק מין הסך ד' טפחים פסול תחתיו ויש להיזהר שלא ירחיק ד' מהסך גם כשאינו רחב ד' ב' מנורה של אש ירחיק בדוקא ד' טפחים ושל חשמל לא ירחיק.

ה: האם כשר לסך ומדוע א' מוט ברזל ב' כף עץ ג' פשתן מנופץ?

תשובה: א' פסול דאין גידולו מין הארץ ב' פסול דמקבל טומאה ג' פסול דנשתנה צורתו ואינו נראה כגידולי קרקע.

ו: דפנות העשויות מדבר הפסול לסך האם יש בזה איזה חשש?

תשובה: י"א דבעל נפש יחוש לשיטה שפסול ולמעשה אין צריך לחוש לזה אך יש לחוש מצד שמעמיד הסך.

ז: מה פירוש דופן עקומה ומה שיעורו?

תשובה: שאם יש סך פסול בצד הסוכה פחות מד' אמות הסוכה כשרה כאילו נתעקמה הדופן.

ח: סוכה ברחוב האם כשרה לכתחילה ומה יש להיזהר?

תשובה: כשירה (וי"א שלא יברך) והמקלים היזהרו לא לבנות במקום שמפריע לרבים.

ט: האם מותר מחוץ לסוכה אכילת עראי ושינת עראי?

תשובה: אכילת עראי מותר שינת עראי אסור.

י: האם נחשב אכילת עראי א' כביצה פת ב' יותר מכביצה פת ג' הרבה פירות ד' הרבה בשר ה' כזית פת ו' כזית פת בלילה הראשון?

תשובה: א' כן ב' לא ג' כן ד' כן ה' כן ו' לא.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד" בזהרר הגאון ברוך גוטמן שליט"א

"כמה נקודות על יום כיפור"

א: יל"ע דברמב"ם נפסק כחכמים בסוף יומא דיוה"כ מכפר רק עם תשובה ומשמע שצריך תשובה ממש וברמב"ם הלכות שוגגות פרק ג' הלכה י' כ' דיוה"כ אינו מכפר על מי שמבעט בו ע"ש ולכן כשיחזור בתשובה לאחר יוה"כ צריך להביא אשם תלוי ע"כ ולכאורה משמע מזה כשהוא מבעט לא חזר בתשובה ובפרט דהרמב"ם כתב כשיחזור בתשובה לאחר יוה"כ משמע דלפני זה לא חזר בו דאם אינו מבעט ומאמין בו יוה"כ מכפר וצ"ב דלכאורה צ"ל שהתשובה ביוה"כ אינה אותה תשובה גדולה שהרמב"ם הצריך בתחילת הליכות תשובה ומפסיק כשאינו מבעט וכן פסק הרמ"א בסימן תרז'.

ב: יש לעיין על ילדים שהגיעו לחינוך של תענית לשעות ביוה"כ האם מותרים לשתות בלילה לדוגמא שבאים מבית הכנסת דבפשטות בפוסקים הנידון של שעות הוא בבוקר אבל אין משמעות מיזה שאסור בלילה דבדרך כלל הילדים הלכו לישון בתחילת הלילה אבל בזמנינו שילדים והאימהות שהולכים להתפלל ומעריכים בפיזיטים י"ל בזה שמה שלא שתו מהשקיעה עד כמה שעות בלילה מספיק לתענית חינוך שעות דגם יש לצרף מה שמשמע ברמב"ם בהילכות שביטת עשור שיש ענין להרבות בחינוך שעות לפי כוח הבן ומשמע קצת שזה בכל אכילה ביוה"כ לענין עומד לפי כוח וכן הוא בשו"ע ולכן אין חילוק בין יום ללילה.

ג: חולה שצריך לשתות ביוה"כ י"ל שאם מספיק לו מים ישתה רק מים ובשו"ת הלכות קטנות כ' דמהתורה אין איסור לשתות מים ביוה"כ וכ' שם כמה סיבות ועיקר הטעם ממה שמצינו שהנודר מין המזון מותר במים ומלח הרי דמים אינו ניקרא דבר המזין והאחרונים נחלקו על דבריו בעיקר מב' טעמים א' דע"ג דאינו מזין אבל נחשב אכילה לגבי יוה"כ ב' דביוה"כ מספק שיש יתוב דעתיה והנה בטעם האחרון הוא ענין ארוך האם ביוה"כ חייב על יתוב דעתיה בלי אכילה דבשו"ת שאגת אריה כ' דחייב גם שלא כדרך אכילה ביוה"כ משום שלא צריך אכילה ומצד שני במנחת חינוך ובאו"ש דצריך הנאת גרונו דאע"ג דיש יתוב דעתיה ע"י הנאת מיעיו אבל צריך גם אכילה (וצ"ב דמנ"ח הביא גם השאגת אריה הנ"ל) וכך מורים הרבה רבנים שמי שצריך לאכול אין ענין לאכול דוקא דברים לא מתובלים שאין עושים יתוב דעתיה כ"כ וזה עצמו אינו כלום וכן מותר מהדין לעשות אינפוזיה (אלא שלכתחילה מונעים מזה מכמה סיבות) וא"כ אם מים אינו נחשב שתיה אין טענה שיש יצוב דעתיה ובפרט דבעטור ובשו"ע הרב סימן תרי"ב כ' להדיא בזה שאסור שתיה כי שתיה בכלל אכילה ועל הטעם הראשון עיין ב"י סימן קצ"ז שכ' דאי אפשר לזמן על מים והנודר מין המזון מותר במים ומשמע דבמים לא אמרינן שתיה בכלל אכילה דזה הטעם דעושים זימון על משקין עמ"ב ובמג"א חולק בזה על מה אמרינן שתיה בכלל אכילה ועיין במגן גיבורים שכ' דלא מצינו בכל מקום במים שתיה בכלל אכילה ועיין מ"ב שהביא לאחרונים שנחלקו על המג"א ובנידון המגן גיבורים משמע שנטה להלכה כמותם ואם כן יש סמך גדול לזה בהלכה דמים אינו בכלל אכילה ולכן אינו בכלל העינוי של יוה"כ ואע"פ שלא התפשט כך בהלכה אבל לחומרה ודאי יש מקום לזה ועיין במשנה ביומא שאמרו למי שמשלח את השעיר בכל סוכה הרי מזון והרי מים אלא שיש לומר שהוא רק מדרבנן.

ד: בזמן תפילת נעילה זמן תפילת נעילה הוא בזמן שהחמה בראש באילנות ומקובל כהיום שהוא חצי שעה לפני השקיעה ולא קודם ומצינו בהרבה קהילות להתחיל לפני זה להתחיל ברכת כהנים ובפרי מגדים ועוד אחרונים משמע שזה בנוי על ר"י כי לאחר הפלג ניגמר זמן מנחה וממלא הוי זמן נעילה ולשיטתם אפשר להתחיל קודם זמן שהחמה בראש האילנות אבל לפי זה צריך להיזהר שלא יתפלל מינחה לאחר פלג ומי שאחר להתפלל מנחה לאחר הפלג שיחכה מלהתחיל נעילה עד חצי שעה לפני השקיעה כדי שלא יהא תרתי דסתרי.

ה: והאחרונים מביאים מחלוקת אם מועיל תשלומים לנעילה בפרי מגדים הלכות תפילה כ' שכן והרמ"ע מפאנו כתב שלא וכך כ' בשו"ת שבט הלוי ויש לעיין האם יש עצה למי שא"א לו להתפלל שניהם ביוה"כ שיתפלל נעילה והמנחה יתפלל תשלומים בלילה אע"פ שיש גם תפילת נעילה נחשב תפילה סמוכה כמו בשחרית שיש מוסף אלא שכ' בשבט הלוי דזה אינו דברש"י סוף יומא מבואר דנעילה הוא צלוצא יתירתא ואם כן כל זמן שלא התפלל מנחה אינו נחשב לנעילה אבל נראה שיש עצה לסמוך על ר"י דלאחר פלג המנחה א"א להתפלל מנחה ואז בהכרח מה שמתפלל הוא תפילת נעילה ביום שאין עוד זמן מנחה דאז יהיה אפשר להתפלל תשלומים על מינחה דהרי אפשר לסמוך על ר"י.